

Ilgalaikiai jauni bedarbiai. Ypatumai ir politiniai veiksmai

Įvadas

Nors esama požymių, kad nuo 2014 m. jaunimo padėtis Europos Sąjungos darbo rinkoje gerėja, susirūpinimą vis dar kelia aukštas jaunimo nedarbo ir ilgalaikio jaunimo nedarbo lygis. Ilgalaikis jaunimo nedarbas neabejotinai nėra naujas Europos politikos uždavinys; vis dėlto plačiai sutariama, kad dabar ši problema, paaštrėjusi dėl 2008 m. kilusios ekonomikos krizės, turi poveikį didesniajam jaunuolių ratui negu kada nors anksčiau: nuo trečiosios pakopos išsilavinimą įgijusių iki palankių sąlygų neturinčių jaunuolių. Be to, ilgalaikio jaunimo nedarbo lygis labai skiriasi įvairiose ES valstybėse narėse; jis taip pat varijavo skirtingais laikotarpiais. Nors nuo krizės pradžios daugumoje valstybių narių ilgalaikio jaunimo nedarbo lygis didėja, kai kurioms šalims pradėjus taikyti atitinkamas paramos priemones, atrodo, pavyksta suvaldyti šį politikos iššūkį.

Šiame tyrime išsamiai nagrinėjamas ilgalaikio jaunimo nedarbo Europoje reiškinys. Juo siekiama nustatyti veiksnius, dėl kurių jaunuoliui kyla didesnis pavojus išlikti bedarbiu metus ar ilgiau, ir išnagrinėti ilgalaikį tokios padėties poveikį gerovei, taip pat pajamoms ir užimtumo perspektyvoms. Be to, siekiant išsiaiškinti sėkmingus šio politikos uždavinio sprendimo būdus, šiame tyrime nagrinėjamos dešimties valstybių narių politikos iniciatyvos.

Politinės aplinkybės

Kaip akcentuojama ankstesniuose tyrimuose, jaunimas gali palyginti lengvai išsikapstyti esant trumpalaikiam nedarbui. Vis dėlto ilgalaikis nedarbas gali turėti ilgalaikį poveikį ateities galimybės dalyvauti darbo rinkoje, taip pat viso gyvenimo pajamoms, todėl ilgalaikiai bedarbiai gali patirti socialinę atskirtį. Siekiant mažinti pavojų, kad užaugo stigmatizuota karta, neseniai pristatyta Jaunimo garantijų iniciatyva nustatoma svarbiausia veiksmų, kuriais siekiama užkirsti kelią ilgalaikiam jaunimo nedarbui, politikos sistema. Keturių mėnesių intervencinių veiksmų laikotarpis, kuriuo kiekvienam jaunuoliui iki 25 metų pateikiamas darbo, tęstinio mokymosi, pameistrystės arba

mokomosios praktikos pasiūlymas, yra svarbus ankstyvo aktyvumo skatinimo etapas užkertant kelią ilgalaikiam jaunimo nedarbui. Kartu su Jaunimo garantijų iniciatyva 2016 m. vasario 15 d. Tarybos rekomendacija dėl ilgalaikių bedarbių integracijos į darbo rinką yra kitas politinių veiksmų, kurių imamasi valstybės narės lygmeniu, pagrindas. Ši rekomendacija nėra skirta vien tik jaunimui, tačiau joje plačiai pripažįstama, kad jaunimo nedarbas ir ilgalaikis nedarbas yra patys svarbiausi krizės padariniai ir kad šiuos du uždavinius reikės spręsti ES ir valstybių narių lygmenimis.

Pagrindinės išvados

- Ilgalaikis nedarbas jaunimą palietė labiau nei kitas amžiaus grupes. 2016 m. ilgalaikiai bedarbiai Europoje buvo 5,5 proc. aktyvių 15–24 metų jaunuolių. Ši dalis yra didesnė už užregistruotą vidutinio ir vyresnio amžiaus darbuotojų, kurie yra ilgalaikiai bedarbiai, grupėje (abiem atvejais – 3,9 proc.). Vadinasi, beveik trečdalis (29,5 proc.) jaunų bedarbių yra ilgalaikiai bedarbiai. Vis dėlto nuo 2013 m., kai ilgalaikiai bedarbiai sudarė beveik 8 proc. visų aktyvių jaunuolių, padėtis labai pagerėjo. Tačiau 2016 m. beveik 1,3 mln. jaunuolių Europos Sąjungoje ne mažiau kaip dvylika mėnesių neturėjo darbo ir aktyviai jo ieškojo.
- Atlikus šį tyrimą nustatyta, kad nepakankamas išsilavinimas ir darbo patirties trūkumas yra du pagrindiniai veiksniai, dėl kurių didėja tikimybė, kad jaunuolis taps ilgalaikiu bedarbiu.
- Analizė patvirtino, kad anksti tapęs ilgalaikiu bedarbiu jaunuolis ilgalaikius ekonominius šios patirties padarinius gali jausti visą gyvenimą. Visų pirma patvirtinta, kad ilgainiui ilgalaikis poveikis dalyvavimui darbo rinkoje dažniausiai išnyksta, tačiau ilgalaikiai bedarbiai, grįždami į darbo rinką, dažniau dirba žemos ir vidutinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą. Be to, ilgalaikis nedarbas ankstesniais ir jauno amžiaus laikotarpiais turi neigiamą poveikį viso gyvenimo darbo užmokesčio perspektyvoms, todėl visą gyvenimą gaunama mažiau pajamų.

- Ilgalaikis nedarbas turi labai didelį poveikį keliems jaunimo gerovės aspektams. Visų pirma, mažėja bendras pasitenkinimas gyvenimu ir, svarbiausia, didėja rizika patirti socialinę atskirtį, taip pat pesimistiškiau žvelgiama į ateitį. Ilgalaikiai bedarbiai, palyginti su kitais tos pačios amžiaus grupės asmenimis, įskaitant trumpalaikius bedarbius, taip pat gali dažniau patirti nepriteklį.
- Valstybės narės tiek pastaruoju metu, tiek ilguoju laikotarpiu įgyvendina įvairias politikos priemones, kuriomis siekiama padėti reintegruoti ilgą laiką iš darbo rinkos išstumtus asmenis. Atlikus dešimties tokių politikos priemonių analizę paaiškėjo, kad, atsižvelgiant į konkrečios šalies ilgalaikio jaunimo nedarbo lygį, taikomi įvairūs metodai: nuo prevencinių ir reintegracijos priemonių iki struktūrinių reformų, kuriomis siekiama pašalinti kliūtis, trukdančias jaunimui patekti į darbo rinką.
- Atlikus analizę dėmesys atkreiptas į būtinybę programas pradėti įgyvendinti iš pradžių išsamiai įvertinus asmenų poreikius ir kurti konkretiems asmenims pritaikytus metodus, nes ilgalaikiai bedarbiai turi konkrečių poreikių ir ypatumų, kurie skiriasi nuo kitų bedarbių poreikių.

Politikos orientyrai

- Pirmasis žingsnis siekiant reintegracijos yra užmegzti ryšius su ilgai nedirbančiais jaunuoliais. Tradicinės ryšių palaikymo priemonės gali būti brangios ir gana neveiksmingos, o alternatyvūs būdai, ypač internetinės priemonės, pavyzdžiui, specialios interneto svetainės ir socialiniai tinklai, gali būti veiksminga ir ekonomiškai efektyvi alternatyva.
- Reikėtų žvelgti plačiau į tai, kaip didinti šios grupės asmenų įsidarbinamumą. Būtina atkurti motyvaciją ir atsižvelgti į lūkesčius. Reikėtų stengtis didinti tokių asmenų pasitikėjimą institucijomis, siekiančiomis juos įtraukti į darbo rinką, nes dėl neigiamos patirties šis pasitikėjimas galėjo sumažėti.
- Lankstūs projektai, decentralizuotai įgyvendinamos programos, suinteresuotųjų subjektų įtraukimas ir glaudus bendradarbiavimas su atitinkamais dalyviais, ypač vietos darbdaviais, yra svarbūs sėkmingo tokių iniciatyvų įgyvendinimo veiksniai. Visapusiškai sutariama, kad taikant politikos priemones, kuriomis jaunimui padedama patekti arba sugrįžti į darbo rinką, reikia įtraukti darbdavius, geriausia – ir projekto rengimo, ir jo įgyvendinimo etapais.
- Atsižvelgiant į tai, kad ilgalaikiams jauniems bedarbiams gali kilti daugiau įvairių sunkumų, reikia imtis įvairiapusių politinio atsako priemonių, grindžiamų naujais inovatyviais politikos formavimo ir įgyvendinimo principais. Todėl, siekiant grąžinti jaunimą į darbo rinką, labai svarbu vadovautis holistiniu, individualizuotu ir į jaunimą orientuotu požiūriu. Toks požiūris turėtų aprėpti įvairius aspektus, pavyzdžiui, konsultavimą, mentorystę, nukreipimą į specializuotą paramą teikiančias įstaigas, prie asmens poreikių pritaikytą mokymą ir įdarbinimą, taip pat lanksčią ir nuolatinę paramą visais programos etapais.

Papildoma informacija

Ataskaitą „Ilgalaikiai jauni bedarbiai. Ypatumai ir politiniai veiksmai“ galima rasti adresu www.eurofound.europa.eu/publications.

Norėdami gauti daugiau informacijos, susisiekite su tyrimų vadovu Massimiliano Mascherini e. paštu mam@eurofound.europa.eu.